

“I) İtiraz Yoluyla İptaline Karar Verilmesi İstenilen Kanun Maddesi:

1- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Parasal sınırların artırılması" başlıklı Ek 1. maddesinde;

"1. Bu Kanunda öngörülen parasal sınırlar; her yıl, bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298. maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında, takvim yılı başından geçerli olmak üzere artırılmak suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların bin Türk lirasını aşmayan kısımları dikkate alınmaz.

2. 17. madde uyarınca duruşma yapılmasının zorunlu olduğu davaların belirlenmesinde davanın açıldığı; 45. ve 46. maddeler uyarınca istinaf veya temyiz yoluna başvurulabilecek kararların belirlenmesinde ise ilk derece mahkemesi veya bölge idare mahkemesince nihai kararın verildiği tarihteki parasal sınır esas alınır. Ancak nihai karar tarihinden sonra parasal sınırlarda meydana gelen artış, bölge idare mahkemesinin kaldırma veya Danıştayın bozma kararı üzerine yeniden bakılan davalarda uygulanmaz." hükmüne yer verilmiştir.

2- İtiraz başvurusunun özünü; parasal sınırların artışında davanın açıldığı tarihin değil, mahkemenin karar verdiği tarihin esas alınması nedeniyle davanın açıldığı tarihte istinaf kanun yolu incelemesine tabi olan söz konusu uyuşmazlığın, 2025 yılında bulunulması nedeniyle mahkemece nihai olarak kararın verileceği tarihte istinaf kanun yolunun kapatılarak verilen kararın kesin hale gelmesi oluşturmaktadır. Yukarıda yer verilen kanun maddelerinin altı çizili olarak gösterilen bölümlerinin; "zaman bakımından uygulama" ile ilgili olarak "davanın açıldığı tarihteki dava değerinin esas alınması" şeklinde değil, ilk derece mahkemesi veya bölge idare mahkemesince nihai kararın verildiği tarihteki parasal sınırın esas alınması nedeniyle kanuni düzenlemenin iptaline karar verilmesi gerekmektedir.

3- İdare hukuku alanında da içtihatlarla kabul edile geldiği gibi, bireyler yönünden öznel nitelikte sonuçları olan birel işlemlerin dayanağı yönetmelik kurallarının normlar hiyerarşisi içinde üst hukuk kuralları getiren Anayasa ve yasa kurallarına ya da hukukun üstün ilkelerine aykırı düzenlemeler getirdiği durumlarda; dayanak yönetmelik kuralının gözardı edilebileceği ve uyuşmazlığın hukuksal çerçevesinin üst hukuk kurallarına ve üstün hukuk ilkelerine göre çözümlenebileceği kabul edilmiştir. İlgililer hakkında tesis edilen işlemlerin dayanağının bir kanuni düzenleme olması durumunda ise, yasal düzenlemenin gözardı edilmesine olanak bulunmamakta, Anayasaya aykırılık taşıdığı kanaatine varılan Kanun maddesinin iptaline karar verilmesi istemiyle Anayasa Mahkemesine somut norm denetimi yolu ile başvurulması gerekmektedir.

II) Konu ile İlgili Kanun Maddeleri:

4- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesinin 2. fıkrasında, "İstinaf, temyiz şekil ve usûllerine tâbidir." denilmiş; 48. maddesinin 6. fıkrasında, "... Temyizin kanuni süre geçtikten sonra yapılması veya kesin bir karar hakkında olması halinde de kararı veren merci, temyiz isteminin reddine karar verir. İlgili merciin bu kararları ile bu maddenin 2. fıkrasında belirtilen temyiz isteminde bulunulmamış sayılmasına ilişkin kararlarına karşı, tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir." hükmüne, aynı maddenin 7. fıkrasında ise, "Temyiz dilekçesi verilirken gerekli harç ve giderlerin ödenmemiş olduğu, dilekçenin 3. madde esaslarına göre düzenlenmediği, temyiz kanuni süre içinde

yapılmadığı veya kesin bir karar hakkında olduğunun anlaşıldığı hâllerde, 2 ve 6. fıkralarda sözü edilen kararlar, dosyanın gönderildiği Danıştayın ilgili dairesi ve kurulunca, kesin olarak verilir." hükmüne yer verilmiştir.

5- 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 1. maddesinde; "1. Bu Kanunun tek hâkimle çözümlenecek davalara ilişkin 7. maddesindeki parasal sınırlar; her yıl, bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298. maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında, takvim yılı başından geçerli olmak üzere artırılmak suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların bin Türk lirasını aşmayan kısımları dikkate alınmaz.

2. Tek hâkimle çözümlenecek davaların belirlenmesinde dava tarihindeki, miktar artırımını yapılan hâllerde ise artırımın yapıldığı tarihteki parasal sınır esas alınır." hükmüne yer verilmiştir.

III) Anayasaya Aykırılık İncelemesinde Öncelikli Hususlar:

6- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 11. maddesinin ikinci fıkrasında kanunların Anayasa'ya aykırı olamayacağı belirtilmiş; 152. maddesinde de; "Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır. Mahkeme, Anayasaya aykırılık iddiasını ciddi görmezse bu iddia, temyiz merciince esas hükümle birlikte karara bağlanır. Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse mahkeme davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkeme buna uymak zorundadır. Anayasa Mahkemesi'nin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz." hükmüne yer verilmiştir.

7- 03. 04.2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun "Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi" başlıklı 40. maddesinde, "Bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu davada uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa;

a) İptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslını,

b) Başvuru kararına ilişkin tutanağın onaylı örneğini,

c) Dava dilekçesi, iddianame veya davayı açan belgeler ile dosyanın ilgili bölümlerinin onaylı örneklerini, dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine gönderir.

Taraflarca ileri sürülen Anayasaya aykırılık iddiası davaya bakan mahkemece ciddi görülmezse bu konudaki talep, gerekçeleri de gösterilmek suretiyle reddedilir. Bu husus esas hükümle birlikte temyiz konusu yapılabilir.

Anayasa Mahkemesi, işin kendisine noksansız olarak gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse ilgili mahkeme davayı yürürlükteki hükümlere göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse mahkeme buna uymak zorundadır." hükmüne yer verilmiştir.

8- Bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve görevine giren bir dava bulunması ve iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerektiği hususu Anayasa Mahkemesinin istikrar kazanmış yerleşik kararlarında açıkça vurgulanmıştır. Anayasa'nın 152. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkemenin itiraz yoluyla bir kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için iptali istenen kuralın davada uygulanacak nitelikte olması gerekir.

Dava hakkında yukarıda yer verilen kanun hükmü ve (daha önceki) bölge idare mahkemeleri uygulamaları nedeniyle istinaf kanun yolu açık olarak değil, kesin olarak karar verilecek olması nedeniyle, ilgili Kanun maddesi davada uygulanacak niteliktedir.

9- Esasen; hem Danıştay hem bölge idare mahkemelerine ilişkin olan farklılıklar zaman bakımından uygulama getirilmeyen kanun maddesi ve uygulamadan kaynaklanmaktadır. Anayasa Mahkemesi tarafından itiraz yoluyla kanunun iptali amacıyla yapılan başvurularda, kanunun tüm yönlerinden incelenmesi yerine 'yalnızca istinafa ilişkin olduğu' şeklinde bir sınırlamaya gidilmesi şeklindeki uygulamalar nedeniyle öncelikle istinafa tabi kararlar yönünden işbu dosyayı doğrudan ilgilendiren istinafa tabi olup olmama ile ilgili açıklamalar yapılacak, ardından aynı kanun maddelerinden kaynaklanan temyize tabi kararlar yönünden de açıklamalar yapılacaktır.

IV) Bölge İdare Mahkemesi ve Danıştay Uygulamaları:

10- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesinin 2. fıkrası uyarınca istinafın temyizcinin şekil ve usullerine tabi olması, 48. maddesinin 6. fıkrası uyarınca temyizcinin (istinafın) kesin bir karar hakkında olması halinde, kararı veren merciin temyiz (istinaf) isteminin reddine karar vermesi, 45. maddesinin 1. fıkrası uyarınca konusu beş bin (yeniden değerlendirme oranında artırılarak) Türk lirasını geçmeyen vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemlere karşı açılan iptal davaları hakkında idare ve vergi mahkemelerince verilen kararların kesin olup, bunlara karşı istinaf yoluna başvurulamayacağı, ek 1. maddesi uyarınca 2577 sayılı Kanunda öngörülen sınırların yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle zaman bakımından uygulanması konusunda, davanın istinafa tabi olup olmaması veya temyize tabi olup olmaması ile ilgili uygulamalardan söz edilmesi gerekmektedir.

11- İtiraz yolu ile başvuru kanunun önceki halinin yürürlükte olduğu dönemde; Bölge İdare Mahkemelerince; 2577 sayılı Kanunda öngörülen sınırların yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanan sınırın belirlenmesinde, ilk derece mahkemesi tarafından kararın verildiği tarih esas alınmaktadır.

Örneğin; İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 3. İdare Dava Dairesi'nin 18.04.2023 tarih ve E:2023/491, K:2023/491, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesi'nin 24.01.2023 tarih ve E:2023/266, K:2023/217, Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 4. İdare Dava Dairesi'nin 09.05.2023 tarih ve E:2022/4493, K:2023/417, Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi'nin 02.11.2022 tarih ve E:2021/985, K:2022/2098, Bursa Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin 18.05.2023 tarih ve E:2023/650, K:2023/835, Erzurum Bölge İdare

Mahkemesi 3. İdari Dairesi'nin 30.05.2023 tarih ve E:2023/605, K:2023/740 sayılı kararlarında başvuru tarihi, işlem tarihi, davanın açıldığı tarih değil ilk derece mahkemeleri tarafından kararın verildiği tarih esas alınmaktadır.

12- Danıştay tarafından ise, 2577 sayılı Kanunda öngörülen sınırların yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanan sınırın belirlenmesinde, bölge idare mahkemesi tarafından kararın verildiği tarih esas alınmaktadır.

Örneğin; Danıştay 2. Dairesi'nin 26.10.2022 tarih ve E:2022/3278, K:2022/5367, Danıştay 10. Dairesi'nin 15.03.2023 tarih ve E:2020/872, K:2023/1292, Danıştay 6. Dairesi'nin 02.03.2023 tarih ve E:2023/938, K:2023/2195, Danıştay 3. Dairesi'nin 16.03.2023 tarih ve E:2023/883, K:2023/841 sayılı kararlarında başvuru tarihi, işlem tarihi, davanın açıldığı tarih ve bölge idare mahkemelerince benimsendiği gibi ilk derece mahkemeleri tarafından kararın verildiği tarih değil, bölge idare mahkemeleri tarafından kararın verildiği tarih esas alınmaktadır.

13- Ayrıca; Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 08.03.2021 tarih ve E:2021/6, K:2021/7 sayılı Bölge İdare Mahkemesi Kararları Arasındaki Aykırılığın Giderilmesi İstemi Hakkında Kararı ile; "Yukarıda bahsedilen Kanun hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, parasal bir değer tazmini amacıyla açılan vergi, tam yargı ve idari işlemlere karşı açılan iptal davalarının, yargılama sürecinde bir defaya mahsus olarak artırılmak üzere, dava dilekçesinde düşük bir miktar gösterilerek açılabilmesi, ancak nihai karar verilinceye kadar miktar artırımında bulunulmayan ve konusu beş bin Türk lirasını (2021 yılı için 7.000-TL) geçmeyen davalarda mahkemelerce verilecek kararların kesin olduğu ve bu kararlara karşı istinaf yoluna başvurulamayacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

Buna göre, 2577 sayılı Kanun'un 45. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen kesinlik sınırı altında bir değerle açılan ve nihai karar verilinceye kadar miktar artırımında bulunulmayan davalarda mahkemelerce verilecek kararlar kesin nitelikte olup, bu kararlara karşı yapılan istinaf başvurularının esasının incelenmesine hukuken olanak bulunmamaktadır." gerekçesiyle bölge idare mahkemeleri arasındaki aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

14- İslah imkanı bulunması nedeniyle yalnızca kesinlik sınırının üzerinde bir miktar belirtilmek suretiyle açılan tam yargı davalarında da Bölge İdare Mahkemelerince, ilk derece mahkemesi kararları esas alınarak kesinlik sınırının belirlenmesi nedeniyle istinafa tabi olacağı düşünüldükten sonra yeniden değerlendirme oranları ile ilk derece mahkemesinin verdiği kararın kesin nitelikte olduğu kabul edilmektedir. Bu da yeniden değerlendirme oranının hangi oranda olacağı önceden bilinmeyeceğinden, ıslah müessesesini de anlamsız kılmaktadır.

Örneğin; Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi'nin 18.04.2023 tarih ve E:2022/2628, K:2023/2228 sayılı dava dosyasında, kesinlik sınırının 7.000,00-TL olduğu 2021 yılında 8.000,00-TL maddi tazminat istemiyle açılan ve kesinlik sınırının 9.000,00-TL olduğu 2022 yılında verilen ilk derece mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunda bulunulamayacağına karar verilmiştir.

15- İlk derece mahkemelerince; davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan dava değeri esas alınarak istinafa tabi olması gerektiğine ilişkin kararlar da bölge idare mahkemelerince incelenmemekte, kararın verildiği tarihte verilen kararın kesin olduğuna karar verilmektedir.

Örneğin; Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesi'nin 06.10.2022 tarih ve E:2022/19, K:2022/9 sayılı dosyasında, kesinlik sınırının 7.000,00-TL olduğu 2021 yılında 8.160,00-TL tutarındaki idari işlemin iptali istemiyle açılan ve kesinlik sınırının 9.000,00-TL olduğu 2022 yılında verilen Van 4. İdare Mahkemesi'nin 29.03.2022 tarih ve E:2021/2109, K:2022/636 sayılı ilk derece mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun incelenmeksizin reddine karar verilmiştir.

Örneğin; Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dairesi'nin 30.06.2022 tarih ve E:2022/1057, K:2022/1767 sayılı dava dosyasında, " ... kararın verildiği yıl itibarıyla uyuşmazlık konusu miktarın kesinlik sınırının altında olması nedeniyle) 2577 sayılı Kanun'un 45'inci maddesinin 1 numaralı fıkrası uyarınca verilmekle kesin nitelikte bir karar olduğu ..." belirtildikten sonra "istinaf incelenmeksizin ret kararı verildikten sonra bu karara karşı istinaf başvurusu olduğu takdirde yeniden Dairemize gönderilmek üzere dava dosyasının Mahkemesine iadesine" karar verilerek kesinlik sınırının belirlenmesinde, kararın verildiği tarihin esas alınması gerektiği belirtilmiştir.

16- 2577 sayılı Kanun'un Ek 1. maddesinde, yeniden değerlendirme oranında yapılan artırımların ne zamana kadar yapılacağına ilişkin bir sınır bulunmadığından, 'kaldırma gönderme' kararları üzerine verilen kararların dahi istinaf incelemesi sırasında, istinaf yoluyla incelenen son karardaki miktar ve istinaf yoluyla incelenen son kararın verildiği tarih esas alınmakta idi.

Örneğin; Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin 29.12.2022 tarih ve E:2022/4057, K:2022/5627 sayılı dava dosyasında, kesinlik sınırının 5.000,00-TL olduğu 2018 yılında 1.000,00-TL maddi tazminat istemiyle açılan ve 'dilekçe ret' ve 'istinaf başvurusu kabul edilerek kaldırma gönderme' kararları üzerine kesinlik sınırının 9.000,00-TL olduğu 2022 yılında, ıslah sonucu 8.471,65-TL ödenmesine karar verilen ilk derece mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunda bulunulamayacağına karar verilmiştir.

17- 2577 sayılı Kanun'un Ek 1. maddesinin 2. fıkrasına "Ancak nihai karar tarihinden sonra parasal sınırlarda meydana gelen artış, bölge idare mahkemesinin kaldırma veya Danıştayın bozma kararı üzerine yeniden bakılan davalarda uygulanmaz." şeklinde düzenleme getirilmesi ile bahsedilen sorun kısmen çözüme kavuşmuştur.

V) Anayasal Düzenlemeler ve Temel İlkeler:

18- Millet iradesinin mutlak üstünlüğü, egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunu millet adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı; fikir, inanç ve kararıyla anlaşılacak, sözüne ve ruhuna bu yönde saygı ve mutlak sadakatle yorumlanıp uygulanmak üzere, Türk Milleti tarafından, demokrasiye aşık Türk evlatlarının vatan ve millet sevgisine emanet ve tevdi olunduğu başlangıç hükümlerinde belirtilen 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Cumhuriyetin Nitelikleri" başlıklı 2. maddesinde;

"Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir." düzenlemesine,

"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddesinde;

"Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır." düzenlemesine,

"Hak Arama Hürriyeti" başlıklı 36. maddesinde; "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz." düzenlemesine,

"Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" başlıklı 13. maddesinde;

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." düzenlemesine yer verilmiştir.

19- Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan "hukuk devleti"nin temel ilkelerinden biri "belirlilik"tir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu bir takım güvenceler içermesi gereklidir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup; birey, belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini doğurduğunu, kanundan öğrenebilme imkânına sahip olmalıdır. Birey, ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörüp, davranışlarını düzenleyebilir.

20- Hukuk güvenliği, kuralların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de kanuni düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2009/51, K.2010/73, K.T. 20/5/2010; AYM, E.2009/21, K.2011/16, K.T. 13/1/2011; AYM, E.2010/69, K.2011/116, K.T. 7/7/2011; AYM, E.2011/18, K.2012/53, K.T. 11/4/2012). Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 15.10.2014 günlü ve B.No:2012/731, Mahmut Manbaki kararından alıntılanmıştır.

21- Bu kapsamda hukuki güvenlik ilkesi, kişilerin hukuksal ilişkiler kurarken tabi olacakları hukuk kurallarını önceden bilmeleri anlamına gelirken, hukuki istikrar ilkesi ise, bu kurallara dayanılarak kazanılan hakların korunacağı güvencesinin kişilere verilmesini ifade etmektedir.

22- Diğer yandan, Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında; "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." hükmüne, "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" kenar başlıklı 40. maddesinin dördüncü fıkrasında; "Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir." kuralı yer almaktadır.

23- Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Mahkemeye erişim hakkı, hukuki bir uyumsuzluğun bu konuda karar verme yetkisine sahip bir mahkeme önüne götürülmesi hakkını da kapsar. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2021/20, K.2022/84, 30/6/2022, § 10).

24- Adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı kural olarak mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılabilen bir haktır. Bununla birlikte getirilecek sınırlandırmaların, hakkın özünü zedeleyecek şekilde kısıtlamaması, meşru bir amaç izlemesi, açık ve ölçülü olması ve başvuru üzerinde ağır bir yük oluşturmaması gerekir. (Serkan Acar, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38) Devletler bir davanın açılabilirliğine ilişkin olarak takdir hakları gereği bazı sınırlamalar getirebilir ve bu davalar, nitelikleri gereği düzenleyici işlemlere konu olabilir. Bununla birlikte bu sınırlamalar, dava açmak isteyen bir kişinin mahkemeye erişim hakkının özünü zarar verecek seviyeye ulaşmamalıdır (Benzer yöndeki AIHM kararı için bkz. Edificaciones March Gallego S.A./İspanya, B. No: 28028/95, 19/2/1998, § 34 ve Rodríguez Valín/İspanya, B. No: 47792/99, 11/10/2001, § 22).

25- Bunun yanında bir mahkemeye başvuru hakkının yasal bir takım şartlara tabi tutulması kabul edilebilir olsa da mahkemeler, usul kurallarını uygularken bir yandan adil yargılanma hakkını ihlâl edebilecek aşırı şekilcilikten diğer yandan da yasalar tarafından düzenlenen usul kurallarının ortadan kaldırılması sonucunu doğurabilecek aşırı gevşeklikten kaçınılmalıdır (Walchli/Fransa, B. No: 35787/03, 26/7/2007, § 29).

26- Buna göre mahkemeye erişim hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, ayrıca Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir. Bu kapsamda mahkemeye erişim hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

VI) Anayasaya Aykırılık Değerlendirmesi:

27- 2577 sayılı Kanun'un Ek 1. maddesinde yer alan mevzuat hükümleri uyarınca, 2577 sayılı Kanun'da öngörülen parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298. maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanmaktadır.

28- 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 1. maddesinin 1. fıkrasındaki; "Bu Kanunun tek hakimle çözümlenecek davalara ilişkin 7. maddesindeki parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298. maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların bin Türk lirasını aşmayan kısımları dikkate alınmaz." düzenlemesine yer verildikten sonra 2. fıkrasında; "Tek hâkimle çözümlenecek davaların belirlenmesinde dava tarihindeki, miktar artırımı yapılan hâllerde ise artırımın yapıldığı tarihteki parasal sınır esas alınır." şeklinde bir düzenleme bulunması nedeniyle dosyaların 'tek hakim' ile mi 'heyet' ile mi çözümleneceğine ilişkin parasal sınırların artışında, dava tarihi ile ıslah tarihi esas alınmıştır.

29- 2577 sayılı Kanun'un ek 1. maddesi ile yeniden değerlendirme oranlarının belirlendiği Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği dikkate alınarak yapılan hesaplama neticesinde, konusu para ile ölçülebilen davalarda; kesinlik/istinaf sınırı 2017 ve 2018 yılında 5.000,00-TL, 2019 yılında 6.000,00-TL, 2020 ve 2021 yılında 7.000,00-TL, 2022 yılında 9.000,00-TL, 2023 yılında 20.000,00-TL, 2024 yılında 31.000,00-TL, 2025 yılında ise 44.000,00-TL olarak belirlenmiştir.

30- Temyiz sınırı ise 2017 yılında 103.000,00-TL, 2018 yılında 117.000,00-TL, 2019 yılında 144.000,00-TL, 2020 yılında 176.000,00-TL, 2021 yılında 192.000,00-TL, 2022 yılında 261.000,00-TL, 2023 yılında 581.000,00-TL, 2024 yılında 920.000,00-TL, 2025 yılında ise 1.324.000,00-TL olarak belirlenmiştir.

31- Söz konusu sınırların uygulama tarihinin belirlenmesinde; - mevcut kanuni düzenleme öncesinde de - Danıştay tarafından bölge idare mahkemelerinin karar verdiği tarih esas alınmakta, bölge idare mahkemeleri tarafından ilk derece mahkemelerinin karar verdiği tarih esas alınmakta, ilk derece mahkemelerince, bölge idare mahkemelerinin uygulamaları esas alınarak kesin nitelikte kararlar verilmekte, istinaf yolu açık olmak üzere verilen kararlar da söz konusu durumu değiştirmemektedir.

32- 2577 sayılı Kanun'daki parasal sınırların yeniden değerlendirme suretiyle artırılması sırasında, Danıştay ve bölge idare mahkemeleri arasındaki uygulama farklılıkları oluşturmakla birlikte her iki uygulama da davanın tarafları bakımından hakkaniyetli olmayan sonuçlar doğurmaktadır. Zira, dava açıldığı anda temyize tabi bir dava, sonradan istinafa tabi hale gelebilmekte, istinafa tabi olan bir dava da istinaf yoluna kapalı hale gelebilmektedir. Söz konusu durum, konusu belirli bir miktarı geçmeyen iptal davaları ve özellikle konusu belirli bir miktarı geçmeyen tam yargı davalarında, davanın açıldığı tarihteki sınırın uygulanmaması nedeniyle hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurmaktadır.

33- Özellikle enflasyon nedeniyle yeniden değerlendirme oranının yüksek olduğu son birkaç yıl içerisinde aynı tarihte açılan aynı miktartlı uyuşmazlıkların, derece mahkemelerinin farklı tarihlerde karara bağlaması nedeniyle bir kısmının ilk derece mahkemesinin tek hakimi tarafından kesin olarak karara bağlanmış sayılması, bir kısmının bölge idare mahkemesi tarafından kesin olarak karara bağlanmış sayılması bir kısmının ise temyiz yoluna açık olmak üzere Danıştay tarafından kesin olarak karara bağlanmış sayılması sonucunu doğurmaktadır.

34- İlk derece mahkemelerince kararın verildiği tarihteki kesinlik sınırının dikkate alınması, bölge idare mahkemelerince ilk derece mahkemesi tarafından karar verildiği tarihin esas alınması, temyiz merciince ise bölge idare mahkemesince verilen karar tarihinin esas alınması suretiyle kesinlik, istinaf ve temyiz sınırlarının belirlenmesi, aynı miktara ilişkin benzer nitelikli uyuşmazlıkların farklı tarihlerde karara bağlanması nedeniyle farklı dereceli yargılama yapılmasına neden olmaktadır.

35- 2577 sayılı Kanun'un yukarıda aktarılan maddelerinden, iptal ve tam yargı davalarında verilen kararlardan hangisinin istinafa veya hangisinin temyize tabi olduğu hususunun, açılan davaların "konusuna" göre belirlenmesi, ancak bu miktarın -nihai kararın verildiği tarihteki parasal sınır- şeklinde belirlenerek davanın açıldığı tarih şeklinde- bir zamanının belirlenmemiş olması, yeniden değerlendirme oranında yapılan artırımların ne zamana kadar yapılacağına ilişkin bir sınır da bulunmaması nedeniyle kanuni düzenleme hakkaniyete aykırı olarak düzenlenmiştir.

36- Anayasa Mahkemesi tarafından itiraz yoluyla kanunun iptali amacıyla yapılan başvurularda, istinafa tabi kararlar yönünden bir sınırlamaya gidilmesi şeklinde uygulamalarda bulunulması nedeniyle öncelikle istinafa tabi kararlar yönünden işbu dosyayı doğrudan ilgilendiren istinafa tabi olup olmama ile ilgili açıklamalar yapıldıktan sonra aynı kanun maddelerinden kaynaklanan temyiz tabi kararlar yönünden de açıklamalar yapılmış ve aşağıda her iki durum için de çözüm yolu belirtilmiştir.

37- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun Ek 1. maddesinin 2. fıkrası "nihai kararın verildiği" ifadesi yerine "davanın açıldığı" ifadesinin yer alması, hem "Kesin - İstinaf Yolu Açık" sorununu hem de "İstinaf Yolu Açık - Temyiz Yolu Açık" sorunu olmak üzere yukarıda aktarılan sorunların tamamını giderecektir. Bununla birlikte miktar içeren tam yargı davalarına özgü olarak ayrıksı bir düzenleme yer almaz ise; fazlaya ilişkin hakların saklı tutularak "şimdilik 1.000,00-TL" şeklinde açılan davalarda, örneğin "süre ret" kararı verilmesi durumunda ıslah edilme imkanı olmadığından, ıslah edilebilmesi durumunda yüksek miktarda olabilecek uyuşmazlığın kesin olarak karara bağlanmasına neden olunabilecektir. Aynı şekilde ıslah edilmesi üzerine 10.000.000,00-TL dahi olsa davanın açıldığı tarihteki parasal sınırın esas alınması durumunda "Heyetli ancak kesin" olarak karara bağlanması gereken yeni bir uyuşmazlık türü ortaya çıkacaktır. Bu nedenle, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri Ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu Ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 1. maddesinin 2. fıkrasındaki "... miktar artırımı yapılan hâllerde ise artırımın yapıldığı tarihteki parasal sınır esas alınır." şeklindeki düzenlemenin, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanun'un Ek 1. maddesinin 2. fıkrasında da yer alması, belirtilen sorunun ortaya çıkmasının önüne geçebilir.

38- Kanuni düzenlemede yer alan zaman bakımından uygulama ile ilgili nihai kararın verildiği tarihin esas alınması ile ortaya çıkarılan durum ile, dava açıldığı anda yargılamanın hangi yargı merci tarafından kesin olarak karara bağlanacağına belirli olmaması nedeniyle davanın tarafları başta olmak üzere yargılama mercilerini de doğrudan ilgilendirmektedir. Söz konusu kanuni düzenleme; dava açıldıktan sonra istinaf sınırının veya temyiz sınırının değişmesi nedeniyle kanun yollarına başvurulması açısından, kanuni açıklığın bulunmaması nedeniyle hukuki belirlilik, hukuki öngörülebilirlik ilkelerini ihlal ettiğinden ve davanın açıldığı anda hangi yargı mercii tarafından davaya bakılmasının belirli olmasını öngören tabii hakim ilkesini, dolayısıyla hukuk devleti ilkesini ihlal ettiğinden Anayasanın 2. maddesine, dava açıldıktan sonra istinaf sınırının veya temyiz sınırının yeniden değerlendirilerek öngörülemez şekilde değiştirilmesi nedeniyle hak arama hürriyeti ve adil yargılama ilkesinin bir unsuru olan iki dereceli yargılama ilkesini ihlal ettiğinden Anayasanın 36. maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

VII) Sonuç ve İstem:

39- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Parasal sınırların artırılması" başlıklı Ek 1. maddesinin 2. fıkrasında yer alan; " ... ilk derece mahkemesi veya bölge idare mahkemesince nihai kararın verildiği tarihteki parasal sınır esas alınır. " hükmünün; Anayasanın 2. ve 36. maddelerine aykırı olduğu kanaatine varıldığından, anılan kanuni düzenlemenin iptali istemiyle itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına,

40- Dava dosyasının onaylı bir örneği ile dizi listesine bağlanarak işbu kararın aslı ile birlikte Anayasa Mahkemesine gönderilmesine,

Esas Sayısı : 2025/39

Karar Sayısı : 2025/35

41- Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar ve en çok 5 ay süreyle davanın geri bırakılmasına, bu süre içerisinde Anayasa Mahkemesince bir karar verilmemesi halinde, mevcut mevzuat hükümleri ile dosyadaki bilgi ve belgelere göre davanın görülmesine,

42- Kararın bir örneğinin taraflara tebliğine, 22/01/2025 tarihinde karar verildi.”